

No ha tingut un Cole Porter que li declarés l'amor ni un Aznavour que en mostrés el vessant romàntic, com París o Venècia. Però Barcelona també hi ha hagut qui l'ha cantada. De Manu Chao a Stephen Sondheim o Caetano Veloso, la ciutat ha esdevingut, també, argument musical per al talent.

Fa unes quantes temporades una tornada apegalosa posava el nom de la ciutat de Barcelona a flor de boca. Una veu femenina repetia insistentment allò de "Lola, la que siempre va sola por Barcelona, buscando follón". Una Lola –no pas Dolors– que gràcies al grup Pastora, responsables de l'invent musical, passava a formar part del paisatge noctàmbul barceloní. I s'afegia a la llista d'heroïnes tempestuoses de la música popular seguint els passos de més Loles incorregibles com la Lola-Lola de l'*Àngel blau* o la Lola dels Kinks. Més recentment, una formació musical sueca triava el nom de la ciutat com a divisa onomàstica. El grup es diu I'm from Barcelona i, des d'internet, s'han obert camí amb el perfil de gran família hippie –o versió *aggiornata* d'aquells Viva la gente de final dels anys seixanta–, han fet que el nom de la ciutat es passege pels escenacles musicals europeus com a nom d'un dels grups més extravagants dels darrers temps. Allò més curiós és que la formació no coneixia ni havia estat mai a Barcelona, segons confessa el líder, Emmanuel Lundgren, que va triar el nom per culpa de la comèdia televisiva *Fawlty Towers* protagonitzada pel Monty Python, John Cleese. A la sèrie original, un cambrer d'origen espanyol, anomenat Manuel, cada vegada que feia una pífia davant dels clients de l'establiment, era disculpat per Cleese, tot flegma britànica, que amollava: "He's from Barcelona." És clar que els adaptadors de la sèrie per a TV3 procuraren canviar l'origen del personatge i donar-li passaport mexicà.

'I love Barcelona'. Barcelona, com més ciutats del món, posseeix una particular col·lecció de partitures musicals dedicades. Malgrat no haver comptat amb compositors tan reeixits com Cole Porter o el tàndem Fred Ebb

'J'ai revu la Rambla et les fleurs de soleil'

i John Kander, autors dels celebrats himnes "I love Paris" i "New York, New York"; ni amb un Aznavour, entestat a mostrar-nos la cara més trista i romàntica de Venècia, la ciutat ha estat argument central o referència geogràfica d'autors i intèrprets de procedències ben diverses. A la llista, Stephen Sondheim, Léo Ferré, Manu Chao, Caetano Veloso o Maurice Chevalier, per exemple, i a ritme de tango, vals, rumba, bossa, balada i combinats més

impurs. Els Jocs Olímpics de 1992 posaren el nom de la ciutat en l'objectiu de tot el món. La parella Fred Mercury i Montserrat Caballé s'afegien a l'efemèride olímpica amb "Barcelona", aquest cant immoderat que féu la volta al món com a himne de benvinguda municipal. A més, de passada es convertien en una de les parelles musicals més extravagants de la música pop des de que Sonny and Cher van anunciar que se separaven. Amb més contenció vocal que no expressiva, el cantautor Rufus Wainwright també ha deixat la petja melòdico-gai sobre la ciutat. La composició, com no podia ser altrament, es diu "Barcelona" i el cantant novaiorquè hi fa un emocionat cant sentimental des del paisatge barceloní.

De casa nostra. Pel que fa a autors més pròxims i autòctons, n'hi ha per a totes les escales i sensibilitats musicals. El 1950, a punt d'acomiarar la cartilla de racionament, una melodia saltava des de les ones radiofòniques. La invectiva musical es deia "Que bonita es Barcelona" i reunia totes les qualitats literàries de les composicions de l'època. Si a la capital d'Espanya podien cantar "Madrid tiene seis letras" per refregar el seu centralisme canor, Barcelona s'anunciava a ritme de swing, com la "perla del mediterráneo". Per a rematar la jugada, unes estrofes aclaridores: "Donde juntos puso Dios, el trabajo y el amor, desde el mar al Tibidabo." No és estrany, vistes les característiques del text, que decennis més tard Jaume Sisa, a punt de fer la seua mutació lírica, del

Charles Trenet i Dean Martin, dos artistes que van dedicar composicions a Barcelona.

cantautor galàctic al boierista Ricardo Solfa, es fixara en la composició per a la seua antologia de cançons dedicades al disc, *Barcelona postal*. Sisa a més, deixarà entre més signatures urbanes "Han tancat la Rambla" o "La cançó de la font del gat", inclosa en el disc *Qualsevol nit pot sortir el sol*, dietari musical de la Barcelona laietana dels 70.

Sense eixir d'aquest marc turístic, al primer Festival de la Cançó del Mediterrani es pot sentir la composició "Les velles places de Barcelona", que directament passarà del certamen als llimbs musical de les melodies desaparegudes, esborrades i sense rastre. En una altra part de la ciutat, una colla de petits burgesos, afrancesats i de vocació catalanista s'apleguen sota el nom dels Setze Jutges i es disposen a fer la crònica sentimental de la ciutat dels prodigis i el 600. Tenen per objectiu turistes, parelles d'enamorats, espectadors de futbol de diumenge, violoncel·listes o floristes de la Rambla, un gremi ciutadà que ja havia mescurat les atencions del patriarca dels cantautors francesos, Charles Trenet, en l'oda a la ciutat, "Barcelone". Des del Tibidabo fins a la sardana en la Catedral, Trenet fa la seva guia *souvenir* per a consum francòfon. Seguint l'itinerari dibuixat pels primers jutges, el calidoscopi barceloní s'obre a unes altres mirades, ja de gust agre dolces o sarcàstiques com les de Pi de la Serra -"Havia de ser així", "Passejant per Barcelona"-, o tendres i quotidianes com les de Joan Manuel Serrat. El *Noi de Poble de Sec* esdevé el cronista musical de la ciutat, de Porcioles a Clos i sense notificació oficial, amb una galeria de retrats urbans que puntegen des de l'observació "neorealista" del barri -a "El meu carrer"- a la celebració de la Barcelona *gauche divine* de "Conillet de vellut". Fins i tot un cant de comiat i elegia a l'últim *meublè* de la ciutat, "La casita blanca". En un altre estat emocional, Raimon escriu una de les seues cançons d'amor més colpidores, "Com un puny", des de la solitud del seu pis del passeig de Joan Maragall, "aquest carrer que mai ens ha fet gràcia". I, sense deixar el mirador musical i d'autor, Lluís Llach posava per primera vegada -i suposem que darrera- el nom de la ciutat com

El 1971, Stephen Sondheim va titular "Barcelona" una de les cançons del seu musical *Company*. De llavors ençà, aquesta comèdia de Broadway ha voltat mig món.

a títol musical a "Un cor a Barcelona" des de l'observatori humà de la plaça Reial.

En clau de musical. Quan el 1971 Stephen Sondheim, el Picasso de la comèdia musical de Broadway, estrena *Company*, la ciutat de Barcelona encara no s'ha convertit en la capital turística de Gaudi i la cuina de creació. Així i tot, el nom queda reflectit en una de les cançons de l'obra, com a símbol de la *incomunicació* afectiva d'una de les parelles protagonistes. Gràcies a Sondheim, el nom de Barcelona no ha deixat de circular pels escenaris de

mig món com a ambaixada de musical de culte. Més hedonista i farcit d'esperit tropicalista és la Barcelona que recull el brasiler Caetano Veloso a "Vaca profana", un vademècum surrealista en què el cantautor de Bahia projecta tot el seu catàleg d'afectivitats-transgressions culturals, amb orxata inclosa al receptari. En uns altres territoris, també fronterers i promiscus, Manu Chao reivindica la condició cosmopolita i alternativa de la ciutat a ritme autòcton i pluralitat lingüística. La cançó, "Rumba de Barcelona", i com a antecedents insignes, el desaparegut i enyorat Gato Pérez que ja havia fet

Qui sap si Woody Allen voldrà incorporar alguna d'aquestes cançons a la banda sonora de la seua pel·lícula

profecies sobre aquest caràcter mestís, "del Besòs al Llobregat". Com Serrat i Sisa, Gato Pérez construirà la crònica barcelonina contemporània, fent-la passar del blanc i negre fotogràfic a la plasticitat de la vinyeta de còmic i en color. Des de l'ortodòxia de la rumba, apuntem el rei Peret, que acabarà afegint-se al cor panegíric amb "Gitana hechicera" i l'adjectiu de "poderosa" com a nova marca distintiva, tot i que, sense gaire èxit en el *branding* municipal.

Sense una cançó expressament dedicada, autors com Léo Ferré o Georges Moustaki han posat el nom de la ciutat en algunes de les seues cançons com a referència de l'Espanya antifranquista i anarquista o enclavament geogràfic d'una cultura mediterrània comuna.

Més descriptiva i tòpica es la "Barcelone" d'un autor tan exquisit com Boris Vian, que no va poder evitar els llocs comuns en la seua única composició dedicada a la ciutat. Més recentment, Mylene Farmer, la Madonna francesa, s'ha afegit a la colla d'admiradors musicals amb la cançó "Hey! Amigo!", que, com ja anuncia el títol, es fixa en la targeta postal cosmopolita. Més reeixits han estat els treballs de Nilda Fernández –"Entre Lyon et Barcelona"– o de Les Têtes Raides, un dels grups més enèrgics del panorama francès i hereus orgullosos de la Chanson, autors de "Barcelona", una misteriosa cançó cantada en castellà amb la ciutat transformada en amant.

Si Frank Sinatra va deixar l'empremta i l'excel·lent dicció vocal en

ciutats com Chicago, Nova York o Los Angeles, el seu company del Rat Pack, Dean Martin, a més de cantar a Nàpols i més punts d'interès turístic i melòdic, va recalcar a Barcelona amb "Belle from Barcelone", una composició que fins i tot es va enfilejar a les llistes d'èxits nord-americanes de 1955. No sabem la influència que ha exercit aquesta composició però mig segle després, algunes altres veus anglosaxones com la cantautora Jewel o el grup Weezer, tampoc no han pogut evitar l'atracció municipal a l'hora de tributar melòdic.

Ara, poc abans de començar el rodatge de la nova producció de Woody Allen en Barcelona, i sabent la significació que el director novaiorquès concedeix a la música en les seues pel·lícules, qui sap si algun d'aquests temes no acaba formant part de la banda sonora... "J'ai revu la Rambla et les fleurs de soleil / Et le port tout là-bas Barcelona..."

Carles Gàmez

Trossos i mossos

Melons

Fou "obra mestra d'Apol·lo" el meló, dolça fruita fresca de l'estiu. Màgic, es creia que contenia esperits i s'associava a la fertilitat per l'abundància de llavors. Podien quedar-se prenyades, si es menjaven la tallada que portava la cua o si n'acceptaven un de regal, mentre fóra furtat i el gitaren al llit conjugal, o si el collien les donzelles sota la protecció de la femenina Lluna. Si al País Valèn-

cia en boca d'un conseller capfluix fou metàfora de l'imperi de la rajola assassina, a Menorca els mascles hi veien el senyal de la frivolitat: "L'amor de la joveneta/ l'acompar a un meló:/ de fora, sa cara alegre;/ de dins, sa traïció."

Però, en aquella santa edat de la sobirania no compartida, la llibertat d'expressió era tan universal que fins i tot els melons manifestaven els seus parers. Així, el dietarista Porcar anota que el 24 d'agost de 1619, el comte de Buryol exhibí un meló

JORDI PLANCHIELO

"on estava escrit Simó Víctor", el crit de guerra del moment, "Vitol, lo pare Simó", el pietós capellà de sant Andreu que el poble havia proclamat sant i atreia les almoines i els prodigis. Assegurava que "era cosa d'admirar que no constava haver-se fet de mans, sinó per naturalesa". Un miracle inoportú per als dominics, els inquisidors i l'arquebisbe, tots del mateix ordre, que volien canonitzar el seu col·lega Lluís Bertran.

Un altre meló meravellós es revelà maulet convençut el 17 d'agost de 1706. Aquell venturós dia el notari Carbonell alçà acta de com el frare agustí Carles Blasco li mostrà "un melón de los que decimos de todo el año de mediano tamaño" en el qual "es troben tres línies i mitja escrites i es llegeix el següent: 'Visca Carles Tercer i En Joan Basset'". El portent dóna idea de l'entusiasme esperançat que despertava Basset, l'heroi dels valencians, fins i tot en els horts conventuals: "El meló del promès, és bo, corfa i tot."